YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
10 päivänä huhtikuuta 2003 *

Asiassa C-305/00,

jonka Oberlandesgericht Frankfurt am Main on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Christian Schulin

vastaan

Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH

ennakkoratkaisun yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 (EYVL L 227, s. 1) 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan ja yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24 päivänä heinäkuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 (EYVL L 173, s. 14) 8 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja M. Wathelet sekä tuomarit C. W. A. Timmermans, D. A. O. Edward, S. von Bahr (esittelevä tuomari) ja A. Rosas,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Schulin, edustajinaan Rechtsanwalt H. Lessing ja Rechtsanwalt G. Scheller,

— Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH, edustajanaan Rechtsanwalt E. Krieger,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään G. Braun ja K. Fitch,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Schulinin, edustajinaan Rechtsanwalt M. Miersch ja Patentanwalt R. Wilhelms, Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH:n, edustajinaan E. Krieger ja Rechtsanwalt K. von Gierke, ja komission, asiamiehenään G. Braun, 21.2.2002 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 21.3.2002 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Oberlandesgericht Frankfurt am Main on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 1.8.2000 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 11.8.2000, EY 234 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 (EYVL L 227, s. 1) 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan ja yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuksen soveltamista koskevista säännöistä 24 päivänä heinäkuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 (EYVL L 173, s. 14) 8 artiklan tulkinnasta.

2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat saksalainen siementen hallinnointia hoitava yhtiö Saatgut-Treuhandverwaltungsgesellschaft mbH (jäl-

jempänä STV) ja Schulin ja jossa on kyse Schulinin velvollisuudesta viljelijänä pyynnöstä ilmoittaa STV:lle, onko hän viljellyt — ja jos on, niin missä määrin — eri kasvilajikkeita, joista tietyt on suojattu asetuksella N:o 2100/94.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 2100/94 1 artiklasta käy ilmi, että sillä otetaan käyttöön kasvilajikkeiden suojaamista koskeva yhteisön järjestelmä, joka on ainoa ja yksinomainen yhteisön teollisoikeuksien suojaamisen muoto kasvilajikkeiden osalta.

4 Asetuksen N:o 2100/94 11 artiklan 1 kohdan mukaan henkilö, jota kutsutaan "jalostajaksi" ja joka on oikeutettu yhteisön kasvinjalostajanoikeuteen, on se, "joka on jalostanut tai löytänyt ja kehittänyt lajikkeen, tai henkilö, jolla on hänen oikeutensa".

5 Asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

"1. Kasvinjalostajanoikeudet antavat omistajalleen tai omistajilleen, jäljempänä 'omistaja', oikeuden toteuttaa 2 kohdassa luetellut toimet.

2. Rajoittamatta 15 ja 16 artiklan soveltamista, seuraavat toimet edellyttävät suojatun lajikkeen lajikeosien ja korjatun aineiston, jäljempänä 'aineisto', osalta omistajan lupaa:

a) tuotanto tai lisäys (monistus),

b) pakkaaminen lisäystarkoituksiin,

c) myyntiin tarjoaminen,

d) myynti tai muu kaupan pitämisen muoto,

e) vienti yhteisöstä,

f) tuonti yhteisöön,

g) hallussa pitäminen a—f kohdassa mainittuihin tarkoituksiin.

Omistaja voi asettaa luvalleen ehtoja ja rajoituksia."

6 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädetään kuitenkin seuraavaa:

"Sen estämättä mitä 13 artiklan 2 kohdassa säädetään, ja maataloustuotannon suojelemiseksi maanviljelijöillä on lupa käyttää lisäystarkoituksiin avomaalla omalla tilallaan korjattua tuotetta, jonka he ovat saaneet istuttamalla omalle tilalleen sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on yhteisön kasvinjalostajanoikeudet."

7 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että kyseistä lupaa, jota kutsutaan "viljelijän etuoikeudeksi", sovelletaan ainoastaan siinä lueteltuihin viljelykasvilajeihin. Nämä lajit on ryhmitelty neljään luokkaan, jotka ovat rehukasvit, viljat, peruna sekä öljy- ja kuitukasvit.

8 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan mukaan "edellä 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat sekä jalostajan ja viljelijän lailliset edut turvaavat edellytykset vahvistetaan ennen tämän asetuksen voimaantuloa 114 artiklassa tarkoitetuin soveltamista koskevin säännöin". Kyseisessä kohdassa mainitaan ne perusteet, joilla nämä edellytykset on näin vahvistettava ja joiden joukkoon kuuluvat tilakohtaisen määrällisen rajoituksen puuttuminen, lupa valmistella korjattu tuote viljelijän itsensä tai hänen käyttämiensä palvelujen

suorittamaa viljelyä varten, viljelijöille — pienviljelijöitä lukuun ottamatta — asetettu velvollisuus maksaa haltijalle kohtuullinen palkkio, jonka on oltava selvästi pienempi kuin samalla alueella saman lajikkeen lisäysaineiston luvanvaraisen tuotannon osalta perittävä summa, ja haltijoiden yksinomainen vastuu kyseisen 14 artiklan soveltamisen valvonnasta.

9 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa säädetään näiden perusteiden joukkoon kuuluvaksi myös viljelijöiden tiedonantovelvollisuus seuraavasti:

"Viljelijät ja lajittelutoimien suorittajat toimittavat pyydettäessä omistajille kaiken asiaankuuluvan tiedon; myös maataloustuotantoa valvovat viranomaiset voivat toimittaa kaiken asiaankuuluvan tiedon, jos nämä tiedot on saatu heidän tehtäviensä tavanomaisen harjoittamisen yhteydessä ilman veloituksia tai lisäkustannuksia. Nämä säännökset eivät vaikuta henkilötietojen osalta yhteisön eikä kansalliseen lainsäädäntöön yksilöiden suojasta henkilötietojen käsittelyn ja vapaan liikkeen osalta."

10 Asetuksen N:o 2100/94 17. ja 18. perustelukappaleesta käy ilmi, että "kasvilajikkeiden suojaamiseen yhteisön tasolla liittyvien oikeuksien käyttäminen edellyttää rajoitusten asettamista säännöksin, jotka annetaan yleisen edun vuoksi", että "tämä merkitsee maataloustuotannon suojaamista" ja että "maanviljelijällä on sen vuoksi oltava lupa käyttää tiettyjä yksityiskohtaisia sääntöjä noudattaen korjaamiaan tuotteita lisäystarkoituksiin".

11 Asetuksessa N:o 1768/95 vahvistetaan sen 1 artiklan mukaan asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavia edellytyksiä koskevat soveltamissäännöt.

12 Asetuksen N:o 1768/95 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Sekä omistajan, joka edustaa jalostajaa, että viljelijän on sovellettava 1 artiklassa tarkoitettuja edellytyksiä siten, että molempien lailliset edut turvataan.

2. Laillisia etuja ei katsota turvatuiksi jos yhteen tai useampaan näistä eduista kohdistuu haitallisia vaikutuksia, koska ei oteta huomioon tarvetta ylläpitää järkevää tasapainoa niiden kaikkien välillä tai suhteellisuuden tarvetta asiaankuuluvan edellytyksen syyn ja sen soveltamisen tosiasiallisen vaikutuksen välillä."

13 Asetuksen N:o 1768/95 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Asiaankuuluvista yksityiskohtaisista tiedoista, jotka viljelijän on toimitettava omistajalle asetuksen [N:o 2100/94] 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan mukaisesti, voidaan tehdä sopimus omistajan ja kyseisen viljelijän välillä.

2. Jos tällaista sopimusta ei ole tehty tai sellaista ei sovelleta, viljelijän on toimitettava omistajalle tämän pyynnöstä selvitys asiaankuuluvista tiedoista, sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön muussa lainsäädännössä tai jäsenvaltioiden lainsäädännöissä esitettyjen tietoa koskevien vaatimusten soveltamista. Seuraavat seikat katsotaan asiaankuuluviksi:

a) viljelijän nimi, kotipaikka ja tilan osoite,

b) tiedot siitä, onko viljelijä käyttänyt tilansa pello(i)lla omistajan yhteen tai useampaan lajikkeeseen kuuluvaa korjattua tuotetta istutusta varten,

c) jos viljelijä on käyttänyt tällaista korjattua tuotetta, kyseiseen tai kyseisiin lajikkeisiin kuuluvien korjattujen tuotteiden määrä, jonka viljelijä on käyttänyt asetuksen [N:o 2100/94] 14 artiklan 1 kohdan mukaisesti,

d) samoin edellytyksin sen tai niiden henkilöiden nimet ja osoitteet, joiden palveluja hän on käyttänyt kyseisen korjatun tuotteen valmistuksessa istutusta varten,

e) jos b, c tai d alakohtaa koskevia tietoja ei voida vahvistaa 14 artiklan säännösten mukaisesti, kyseisten lajikkeiden lisäysaineistoon luvanvaraisen tuotannon osalta käytetty määrä sekä sen valmistajan tai valmistajien nimet ja osoitteet,

— —

3. Edellä 2 kohdan b, c, d ja e alakohdassa tarkoitettujen tietojen on koskettava kuluvaa markkinointivuotta ja yhtä useampaa niistä edeltävistä kolmesta markkinointivuodesta, joiden osalta omistaja ei vielä ole pyytänyt tietoja 4 ja 5 kohdan säännösten mukaisesti.

Kuitenkin ensimmäisen markkinointivuoden, johon tiedot viittaavat, on oltava vuosi, josta ensimmäisen kerran pyydettiin tietoja lajikkeesta tai lajikkeista ja kyseisestä viljelijästä sillä edellytyksellä, että omistaja on toteuttanut aiheelliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että viljelijä ennen lajikkeen tai lajikkeiden lisäysaineiston hankintaa tai niitä hankkiessaan oli tietoinen vähintään yhteisön kasvinjalostajanoikeuksien myöntämistä koskevan hakemuksen täyttämisestä tai tällaisen oikeuden myöntämisestä sekä kyseisen lisäysaineiston käyttöön liittyvistä edellytyksistä.

— —

4. Pyynnössään omistajan on täsmennettävä nimensä ja osoitteensa, lajike tai lajikkeet, joista hän on kiinnostunut saamaan tietoja sekä viittaus tai viittaukset asiaankuuluvaan kasvinjalostajanoikeuteen tai -oikeuksiin. Jos viljelijä sitä vaatii, kysely on tehtävä kirjallisesti ja omistusoikeus on osoitettava. Kysely on tehtävä suoraan kyseiselle viljelijälle, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 5 kohdan säännösten soveltamista.

5. Kyselyn, jota ei ole tehty suoraan kyseiselle viljelijälle, katsotaan täyttävän 4 kohdan kolmannen virkkeen säännökset, jos se lähetetään viljelijöille seuraa-

vien viranomaisten tai henkilöiden välityksellä näiden ennakkoon antamalla suostumuksella:

— viljelijöiden järjestöt tai osuuskunnat, koskee kaikkia tällaisten järjestöjen tai osuuskuntien jäseninä olevia viljelijöitä, tai,

— valmistajat, koskee kaikkia viljelijöitä, joille valmistajat ovat toimittaneet palveluja asiaankuuluvan korjatun tuotteen varmistamiseksi istutusta varten kuluvana markkinointivuotena ja edeltävinä kolmena markkinointivuotena 3 kohdassa täsmennetystä markkinointivuodesta alkaen,

tai

— omistajien lajikkeiden luvanvaraisen lisäysaineiston toimittajat, koskee kaikkia viljelijöitä, joille he ovat toimittaneet tällaista lisäysaineistoa kuluvan markkinointivuoden aikana ja edeltävinä kolmena markkinointivuotena 3 kohdassa täsmennetystä markkinointivuodesta alkaen.

6. Edellä 5 kohdan säännösten mukaisesti tehdyssä pyynnössä ei edellytetä yksittäisten viljelijöiden täsmentämistä. Kyseiset viljelijät voivat antaa järjestöille, osuuskunnille, valmistajille tai toimittajille luvan toimittaa vaadittavat tiedot omistajalle."

Kansallinen lainsäädäntö

14 Vuoden 1985 Sortenschutzgesetzin (vuoden 1985 laki kasvinjalostajanoikeudesta) (sellaisena kuin se on muutettuna 25.7.1997 annetulla lailla, BGBl. 1997 I, s. 3165) 10 a §:n 6 momentissa, jossa määritellään Saksan lainsäädännön mukainen suojattuihin kasvilajikkeisiin liittyvä tiedonantovelvollisuus, säädetään seuraavaa:

"Viljelymahdollisuutta käyttävillä viljelijöillä sekä niiden valtuuttamilla valmistajilla on velvollisuus tiedottaa kasvinjalostajanoikeuksien haltijalle viljelyn laajuudesta."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

15 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että useat suojattujen lajikkeiden kasvinjalostajanoikeuksien ja viljelylupien haltijat olivat valtuuttaneet STV:n valvomaan omissa nimissään oikeutta korvaukseen, joka niille kuuluu suojattujen kasvilajikkeiden viljelyn johdosta.

16 STV pyysi Schulinilta ilmoitusta siitä, onko hän kasvukautena 1997/1998 viljelijänä viljellyt jotain tai joitakin yhteensä 525 kasvilajikkeesta, joista 180 oli suojattu asetuksella N:o 2100/94, ja jos on, niin missä laajuudessa. STV korosti voivansa vaatia kyseisiä tietoja Schulinilta ilman, että sen tarvitsisi konkreettisesti

osoittaa tämän viljelleen tiettyä lajiketta. Tämä tiedonantovelvollisuus seuraa asetuksella N:o 2100/94 suojattujen kasvilajikkeiden osalta kyseisen asetuksen 14 artiklan 3 kohdan kuudennesta luetelmakohdasta ja asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohdasta.

17 Schulin kiisti nämä väitteet korostaen erityisesti, että viljelijöillä on velvollisuus ilmoittaa tosiasiallisen viljelyn laajuus ainoastaan silloin, kun STV on saanut siitä tiedon.

18 Kansallinen tuomioistuin toteaa tältä osin, että STV:llä ei ole sen asiassa esittämien seikkojen perusteella mitään viitteitä siitä, että vastaaja olisi toteuttanut asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdan mukaisia toimia pyynnössä mainittujen ja kyseisen asetuksen nojalla suojattujen lajikkeiden osalta tai vähintäänkin muutoin käyttänyt kyseisiä lajikkeita tilallaan.

19 Landgericht Frankfurt am Main (Saksa) velvoitti Schulinin toimittamaan pyydetyt tiedot. Se katsoi erityisesti, että asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennen luetelmakohdan mukainen tiedonsaantioikeus ei edellytä kyseessä olevan viljelijän viljelyksiä koskevan perustellun selvityksen esittämistä.

20 Schulin on valittanut tästä päätöksestä Oberlandesgericht Frankfurt am Mainiin.

21 Oberlandesgericht Frankfurt am Main on todennut, että asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan mukaan kyseisen säännöksen kuudennessa luetelmakohdassa tarkoitettu asiaankuuluvan tiedon toimittaminen on yksi niistä edellytyksistä, jotka viljelijän on täytettävä, jotta hän saa mainitun 14 artiklan 1 momentin nojalla poikkeuksellisesti käyttää korjattua tuotetta viljelyyn. Kyseinen tiedonantovelvollisuus edellyttää siten näiden säännösten järjestelmän perusteella korjatun tuotteen viljelemistä, mikä puolestaan puhuu sitä vastaan, että myös viljelijän, joka ei ole toteuttanut tällaista viljelyä, olisi ilmoitettava kaikille kasvinjalostusoikeuden haltijoille niiden pyynnöstä, ettei hän ole viljellyt tiettyjä kasvilajikkeita.

22 Kansallinen tuomioistuin lisää, että on totta, että kasvinjalostusoikeuden haltijan on ilman kaikkiin viljelijöihin kohdistuvaa laajaa tiedonsaantioikeutta vaikea saada tehokkaasti toteutetuksi asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan neljännen luetelmakohdan mukaista oikeuttaan korvauksen saamiseen viljelyn johdosta, koska kasvin tarkastelun avulla ei voida varmistaa, onko se saanut alkunsa korjatun tuotteen viljelystä vai ostetusta siemenestä. Periaatteellisella tasolla olisi kuitenkin arveluttavaa, että haltijalle myönnettäisiin tiedonsaantioikeus sen määrittelemiseksi, ovatko maksuvaatimuksen edellytykset täyttyneet. Tavallisesti oikeuteen vetoavan henkilön tehtävänä on hankkia vähintäänkin konkreettisia viitteitä mainitun oikeuden perusteena olevien tosiseikkojen olemassaolosta.

23 Tässä tilanteessa Oberlandesgericht Frankfurt am Main on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja neuvoston asetuksen N:o 1768/95 8 artiklaa tulkittava siten, että asetuksen N:o 2100/94 mukaisesti suojatun lajikkeen kasvinjalostajanoikeuden

haltija saa vaatia keneltä tahansa viljelijältä edellä mainituissa säännöksissä määritellyt tiedot, vaikkei olisi mitään viitteitä siitä, että viljelijä on toteuttanut yhden asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdassa luetelluista käyttötoimenpiteistä kysymyksessä olevan lajikkeen osalta tai vähintäänkin käyttänyt kyseistä lajiketta muuten tilallaan?"

Ennakkoratkaisukysymys

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa kysymyksellään selvittää, onko asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja neuvoston asetuksen N:o 1768/95 8 artiklaa tulkittava siten, että niissä annetaan kasvinjalostajanoikeuden haltijalle oikeus vaatia mainittujen säännösten mukaisia tietoja viljelijältä, kun haltijalla ei ole mitään viitteitä siitä, että viljelijä on käyttänyt tai aikoo käyttää avomaalla omalla tilallaan lisäystarkoituksiin korjattua tuotetta, jonka hän on saanut viljelemällä omalla tilallaan sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, johon kohdistuu kyseinen oikeus ja joka kuuluu yhteen asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdassa luetelluista viljelykasvilajeista.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

25 Schulin väittää aluksi, että STV:n ainoa tavoite on luoda "läpinäkyvä viljelijä", jotta se voisi valvoa väestön elintarvikehuoltoa viljelyn aloittamisesta lähtien. Pääasiassa kyseessä olevan tiedonsaantipyynnön tarkoituksena on luoda ensim-

mäistä kertaa sellainen infrastruktuuri, joka mahdollistaa — saksalaisten viljelijöiden harjoittaman viljelyn täsmällisen tuntemisen ansiosta — niiden painostamisen eri kasvilajikkeiden viljelemiseen.

26 Schulin korostaa myös, että saksalaisen kasvilajikkeita koskevan lainsäädännön mukaan viljelijällä on tiedonantovelvollisuus ainoastaan silloin, kun hän on käyttänyt viljelymahdollisuutta.

27 Schulin väittää yhteisön lainsäädännön osalta, että asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohtaan ei sisälly mitään selkeää muotoilua, jolla luotaisiin yleinen tiedonsaantioikeus. Kyseisen kohdan b alakohdassa viitataan nimenomaisesti "korjatun tuotteen" käyttämiseen, mikä osoittaa, että on oltava vähintään viitteitä siitä, että viljelijä on ainakin käyttänyt tilallaan kyseessä olevaa lajiketta. Koska mainittu asetus liittyy kokonaisuudessaan korjatun tuotteen viljelyyn, haltijan on myös nojauduttava olemassa olevaan viljelykseen vedotakseen kyseisiin säännöksiin.

28 Schulin väittää lisäksi, että kasvilajikkeiden suojaaminen, joka muistuttaa suurelta osin patenteista seuraavaa suojaa, on kiinteä osa teollisoikeuksia koskevaa lainsäädäntöä, jonka mukaan oikeuksien haltijan on näytettävä toteen niiden loukkaaminen ja jonka vastainen yleinen tiedonsaantipyyntö näin ollen on. Jos viljelijä ei täytä tiedonanto- ja maksuvelvollisuuksiaan haltijaan nähden, viljely kielletään ja viljelijä voidaan velvoittaa suorittamaan välittömästi vahingonkorvaus. Yhteisön kasvinjalostajanoikeuden haltijalla on näin ollen todellisuudessa käytössään samanlaiset seuraamusmahdollisuudet kuin patentin haltijalla, minkä takia ei olisi perusteltua, että kasvinjalostajanoikeuden haltijan oikeudet olisivat patentin haltijan oikeuksia laajemmat.

29 Schulin täsmentää tehokkaan oikeussuojan periaatteen ja sen STV:n väitteen osalta, jonka mukaan ainoastaan sen pääasiassa esittämän kaltainen tiedonsaantioikeus mahdollistaa haltijoiden oikeuden toteuttamisen, että kyseistä periaatetta ei voida soveltaa kolmansiin henkilöihin, joilla ei ole mitään oikeudellista suhdetta haltijoihin, koska ne eivät ole harjoittaneet viljelyä. Lisäksi Schulin väittää, että oikeuden haltijan tehtävänä on tarvittaviin toimenpiteisiin ryhtyminen oikeuden säilyttämiseksi.

30 Tältä osin Schulin toteaa, että suojatun lajikkeen ensimmäinen ostaminen on toimi, jonka kaksi osapuolta voivat milloin tahansa tarkistaa ja joka luo oikeudellisen suhteen. Tämän ostamisen perusteella haltija voi väittää, että viljelijä käyttää kasvilajiketta tilallaan. Kyseessä on sellainen seikka, jonka perusteella voidaan vedota eri oikeuksiin, joita nämä kaksi sopimuksen osapuolta voivat lisäksi mukauttaa jopa jo ensimmäisen kaupan yhteydessä.

31 STV väittää, että Schulinin ilmoitusvelvollisuuteen siitä, onko hän viljellyt yhtä tai useampaa STV:n hallinnoimaa ja asetuksen N:o 2100/94 mukaisesti suojattua kasvilajiketta ja jos on, niin missä laajuudessa, riittää se, että hän on viljelyyn sovellettavissa säännöksissä tarkoitettu viljelijä. Tämä seuraa ensinnäkin asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohdan selvästä sanamuodosta, toiseksi mainittujen säännösten järjestelmästä ja kolmanneksi tehokkaan oikeussuojan periaatteesta.

32 STV väittää asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohdan sanamuodon osalta, että kyseisen säännöksen b alakohdan perusteella voidaan epäilyksettä päätellä, että jokaisen viljelijän on pyynnöstä ilmoitettava, onko hän käyttänyt yhden tai useamman haltijan lajikkeen korjattuja tuotteita niiden viljelemiseksi tilallaan. Ainoastaan tällä tulkinnalla annetaan merkitys saman asetuksen 8 artiklan 2 kohdan c alakohdalle, jota sovelletaan ainoastaan viljelijän toteutettua tämän käyttämisen ja jossa velvoitetaan viljelijä ilmoittamaan korjatun tuotteen määrä käytetyn lajikkeen osalta.

33 STV korostaa viljelyä koskevien säännösten järjestelmän osalta, että siinä itsessään annetaan haltijoille oikeus tietää, onko viljelijä suorittanut tällaisen toimenpiteen.

34 Tältä osin viljelyjärjestelmä muodostaa poikkeuksen asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaiseen kasvinjalostajanoikeuksien suojelun periaatteeseen, jonka mukaan ainoastaan haltija voi antaa luvan lajikkeidensa siementen käyttämiseen. Mainitun asetuksen 14 artiklan mukaisen poikkeuksen yhteydessä lajiketta voidaan viljellä ilman viljelijän lupaa. Kyseisellä järjestelmällä ei ole mitään vastinetta muussa teollisoikeudessa, kuten STV:n mukaan vastaavassa patenttioikeudessa. Patentin kaikenlainen hyödyntäminen edellyttää siten sen haltijan ennakolta antamaa lupaa, kun taas viljelijä voi yksin päättää käyttääkö hän kyseisessä 14 artiklassa hänelle annettua mahdollisuutta viljelyyn ja jos käyttää, niin milloin ja missä määrin. Näin ollen joka vuosi toteutetaan lukematon määrä viljelyksiä niin, etteivät haltija ja häntä mahdollisesti edustava järjestö pysty itse havaitsemaan viljelyä, joka antaa oikeuden korvaukseen.

35 STV väittää tehokkaan oikeussuojan periaatteen osalta, että jos viljelyksiä koskeva tiedonsaantioikeus olisi olemassa vain silloin, kun viljely on näytetty konkreettisesti toteen jokaisen kasvilajikkeen osalta, haltijoilta vietäisiin kaikki oikeudet erityisesti siinä tapauksessa, että viljely on tapahtunut yhtenä, kahtena tai kolmena edeltävänä vuonna, joista haltija voi pyytää tietoja asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 3 kohdan perusteella. Sen jälkeen, kun siemenet ja kasvit on purettu pakkauksistaan sekä kylvetty ja istutettu, on nimittäin mahdotonta erottaa, ovatko kyseessä sertifioidut siemenet tai kasvit taikka korjattu tuote.

36 STV kiistää myös väitteen, jonka mukaan haltijan tiedonsaantioikeus edellyttää näyttöä suojatun lajikkeen siemenen käytöstä, koska haltija ei voi esittää kyseistä näyttöä. Sertifioitujen siementen kauppa tapahtuu periaatteessa pitkässä kauppa-

ketjussa, johon haltija ei kuulu. Käytännössä haltija antaa kasvilajikkeensa sertifioitujen siementen tuottamisen monistusta suorittavien laitosten tehtäväksi. Tuottajat myyvät nämä siemenet myöhemmin osuuskunnille ja tukkukauppiaille, jotka puolestaan myyvät ne eri viljelijöille välittäjien ja jälleenmyyjien avulla. Yleensä ottaen haltija ei pidä sertifioituja siemeniä kaupan. Haltija ei siten voi tietää, onko määrätty viljelijä ostanut tiettyjä siemeniä. Haltijalla ei erityisesti ole minkään oikeusperustan nojalla oikeutta kyseisen tiedon saamiseksi seurata kasvilajikkeensa kaupan pitämisen eri vaiheita.

37 STV väittää vielä, että laajan tiedonsaantioikeuden puuttuminen avaisi mahdollisuuden väärinkäyttöön, koska kaikki viljelijät voisivat viljellä suojattuja lajikkeita ilman, että niiden olisi suoritettava vastikkeena palkkio.

38 Komissio katsoo, että asetuksen N:o 2100/94 14 artikla koskee ainoastaan sellaisten siementen viljelyä, joita ei ole ostettu, vaan jotka viljelijä on aikaisemmin korjannut omalta tilaltaan.

39 Kyseisen artiklan tarkoituksesta eli korjatun tuotteen viljelemisen mahdollistamisesta käy ilmi, että siinä tarkoitetut tiedot liittyvät suojattujen kasvilajikkeiden korjattujen tuotteiden käyttämiseen. Koska tämän säännöksen 3 kohdassa on otettu huomioon "jalostajan ja viljelijän laillisten etujen" turvaaminen, tietojen antamiseen velvoitettuja viljelijöitä voivat olla ainoastaan ne, joita korjatun tuotteen viljeleminen koskee, eli ne, jotka ovat saaneet kasvinjalostajanoikeuksien alaisia siemeniä.

40 Tästä seuraa, ettei tiedonantovelvollisuus koske kaikkia viljelijöitä. Erityisesti sitä ei ole niillä viljelijöillä, jotka eivät ole koskaan käyttäneet suojatun lajikkeen lajikeosia tilallaan ja jotka eivät ole siis voineet korjata kyseistä lajiketta.

41 Asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 1 kohdassa puolestaan säädetään, että yksityiskohtaisista tiedoista, jotka viljelijän on toimitettava haltijalle, voidaan tehdä sopimus näiden välillä. Suojattujen lajikkeiden viljelyä koskevien tietojen esittämistä sääntelevä sopimus tehdään yleensä ainoastaan suojattujen lajikkeiden viljelyyn liittyvän sopimuksen, esimerkiksi siementen kauppasopimuksen, yhteydessä ja se edellyttää näin ollen toisaalta viljelijän ja toisaalta haltijan tai tämän siementen välittämiseen oikeutettujen sopimuskumppanien välistä sopimussuhdetta.

42 Komission mukaan asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohdassa, joka sisältää luettelon toimitettavista tiedoista siinä tapauksessa, että mitään erityistä sopimusta esitettävistä tiedoista ei ole tehty, edellytetään kuitenkin, että kyseessä olevien osapuolten välillä on ensimmäistä viljelyä koskeva oikeudellinen tai sopimukseen perustuva suhde.

43 Komissio korostaa, että viljelijällä on — yleensä palkkiota vastaan ja ilman haltijan nimenomaista edeltävää suostumusta — oikeus tuottaa itse lisäysaineistoa viljelemällä suojattuja lajikkeita. Haltijalla on puolestaan oikeus pyytää viljelijältä tietoja sillä edellytyksellä, että haltijalla on erityinen epäilys tai erityisiä viitteitä kyseisen viljelijän suorittamasta viljelystä. Asetukseen N:o 2100/94 tai asetukseen N:o 1768/95 ei kuitenkaan sisälly täsmennyksiä tällaisen epäilyn luonteesta tai niiden todisteiden tai viitteiden tyypistä, joilla tiedonsaantipyyntö voidaan perustella.

44 Erotuksena siihen tapaukseen, että viljelijät viljelevät korjattua tuotetta haltijan tietämättä ja sen vaikutusmahdollisuuksien ulottumattomissa, haltijalla on yleensä käytettävissään tietoja suojattujen lajikkeidensa myynneistä. Jos haltijalla ei ole käytettävissään tietoja — kuten kaikkien niiden hänen lajikkeitaan vähintään kerran käyttäneiden viljelijöiden nimiä, joilla on nyt mahdollisuus niiden monistamiseen viljelemällä — näyttäisi perustellummalta kehottaa haltijaa kääntymään siementen tukkukauppiaiden tai muiden hänen tuotteitaan myyvien toimittajien puoleen kuin vain asettaa yksinkertaisesti kaikille viljelijöille tiedonantovelvollisuus.

45 Näin ollen komissio katsoo, ettei asetuksen N:o 2100/94 mukaisen kasvinjalostajanoikeuden haltijalla ole oikeutta pyytää tietoja kaikilta viljelijöiltä, vaan ainoastaan niiltä, jotka ovat hankkineet ainakin yhtä haltijan suojatuista lajikkeista ja ovat siten mahdollisesti voineet viljellä sitä.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

46 On aluksi muistettava, että asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdan mukaan kasvinjalostajanoikeuden haltijan lupaa edellytetään suojatun lajikkeen lajikeosien ja korjatun aineiston osalta muun muassa tuotantoon tai lisäykseen (monistus), lisäystarkoituksiin pakkaamiseen, myyntiin tarjoamiseen, myyntiin tai muuhun kaupan pitämisen muotoon sekä hallussapitoon näitä tarkoituksia varten.

47 Mainitun asetuksen 14 artiklan säännökset, jotka — kuten asetuksen 17. ja 18. perustelukappaleesta käy ilmi — on annettu maataloustuotannon suojaamista koskevan yleisen edun vuoksi, ovat poikkeus kyseisestä säännöstä.

48 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa annetaan viljelijöille lupa käyttää lisäystarkoituksiin avomaalla omalla tilallaan korjattua tuotetta, jonka he ovat saaneet viljelemällä omalla tilallaan sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, jolla on yhteisön kasvinjalostajanoikeudet ja joka kuuluu yhteen mainitun 14 artiklan 2 kohdassa luetelluista viljelykasvilajeista.

49 Kyseinen lupa rajoittuu näin ollen siihen, että viljelijä käyttää omalla tilallaan korjattua tuotetta, jonka hän on saanut viljelemällä samoin omalla tilallaan suojatun kasvilajikkeen lisäysaineistoa. Mikä tahansa suojatun lajikkeen lajikeosien ja korjatun aineiston muu käyttö edellyttää periaatteessa haltijan lupaa asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

50 Tämän asetuksen 14 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat sekä jalostajan ja viljelijän lailliset edut turvaavat edellytykset vahvistetaan tiettyjen perusteiden nojalla soveltamisasetuksessa. Mainitussa 14 artiklan 3 kohdan neljännessä luetelmakohdassa säädetään siten, että pienviljelijöitä lukuun ottamatta "muilla viljelijöillä on velvollisuus maksaa haltijalle kohtuullinen palkkio" ja kuudennessa luetelmakohdassa, että "viljelijät ja lajittelutoimien suorittajat toimittavat pyydettäessä omistajille kaiken asiaankuuluvan tiedon".

51 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan — otsikoltaan "Poikkeukset kasvinjalostajanoikeuksista" — rakenteesta sekä tämän säännöksen 3 kohdan sanamuodosta käy vastoin STV:n väitettä ilmi, että mainitun kohdan kuudes luetelmakohta ei koske kaikkia viljelijöitä.

52 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohtaa, jossa säädetään sitä paitsi nimenomaisesti, että saman artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat edellytykset vahvistetaan soveltamisasetuksessa, on tulkittava kyseisen 1 kohdan valossa ja näin ollen se ei voi koskea tapauksia, joissa mainittu poikkeus ei voi edes tulla sovellettavaksi.

53 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdasta käy siten ilmi, että kyseistä poikkeusta sovelletaan ainoastaan siinä nimenomaisesti mainittuihin viljelykasvilajeihin. Viljelijät, jotka ovat viljelleet ainoastaan muiden kasvilajien lisäysaineistoa, eivät voi siis hyödyntää mainittua poikkeusta ja näin ollen saman artiklan 3 kohta ei myöskään voi koskea heitä.

54 Asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa luetelluista perusteista, joiden nojalla kyseisen artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat edellytykset on vahvistettava soveltamisasetuksessa, seuraa myös, että mainittu 3 kohta ei koske kaikkia viljelijöitä. Tältä osin on korostettava, että kyseisen kohdan viidennessä luetelmakohdassa, joka ei koske viljelijöitä, ja nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevassa kuudennessa luetelmakohdassa säädettyjen perusteiden lisäksi tämän kohdan ensimmäisessä luetelmakohdassa säädetään, ettei viljelijään sovelleta tilakohtaisia määrällisiä rajoituksia, toisessa luetelma-

kohdassa, että korjattu tuote voi olla valmisteltu viljelijän itsensä tai hänen käyttämiensä palvelujen suorittamaa viljelyä varten, kolmannessa luetelmakohdassa, että pienviljelijöillä ei ole velvollisuutta maksaa palkkiota haltijalle, ja neljännessä luetelmakohdassa, että muilla kuin edellisessä luetelmakohdassa mainituilla viljelijöillä on velvollisuus maksaa haltijalle kohtuullinen palkkio.

55 Olisi asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan systematiikan ja siinä käytettyjen käsitteiden välttämättömän johdonmukaisuuden vastaista katsoa, että mainitun säännöksen 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa käytetyllä "viljelijöiden" käsitteellä olisi erilainen ja selvästi laajempi sisältö kuin sen 1 kohdassa ja 3 kohdan neljässä ensimmäisessä luetelmakohdassa käytetyillä käsitteillä.

56 Tätä tulkintaa vahvistaa se seikka, että asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohtaan sisältyy asetuksen N:o 1768/95 2 artiklalla täytäntöön pantu vaatimus, jonka mukaan soveltamisasetuksessa vahvistettujen edellytysten on mahdollistettava myös jalostajan ja viljelijän laillisten etujen turvaaminen.

57 On nimittäin todettava, että asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan tulkinta, jonka mukaan kaikkien viljelijöiden — myös niiden, jotka eivät ole koskaan hankkineet eivätkä viljelleet kasvinjalostajanoikeuden alaisen ja mainitun 14 artiklan 2 kohdassa lueteltuihin viljelykasvilajeihin kuuluvan lajikkeen lisäysaineistoa — on pelkästään tähän ammattikuntaan kuulumisen johdosta toimitettava haltijoille niiden pyynnöstä kaikki asiaankuuluva tieto, ylittää sen, mikä on tarpeellista jalostajan ja viljelijän vastavuoroisten laillisten etujen turvaamiseksi.

58 Lisäksi on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että oikeussäännöt ovat selviä ja täsmällisiä, ja sen

tarkoituksena on taata niiden tilanteiden ja oikeudellisten suhteiden ennakoitavuus, joihin yhteisön oikeutta sovelletaan (ks. asia C-63/93, Duff ym., tuomio 15.2.1996, Kok. 1996, s. I-569, 20 kohta ja asia C-107/97, Rombi ja Arkopharma, tuomio 18.5.2000, Kok. 2000, s. I-3367, 66 kohta). Kyseinen vaatimus on vieläkin merkittävämpi silloin, kun kyseessä on velvollisuuksien asettaminen yksityisille oikeussubjekteille.

59 Käsiteltävässä asiassa ei käy selvästi ja täsmällisesti ilmi, että 14 artiklan 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa käytetyllä nimityksellä "viljelijä" tarkoitettaisiin kaikkia mahdollisia viljelijöitä, myös niitä, joilla ei ole vähäisintäkään oikeudellista suhdetta kasvinjalostajanoikeuden haltijaan. Kuten tämän tuomion 55 kohdassa on todettu, mainitun 14 artiklan systemaattisesta ja johdonmukaisesta tulkinnasta käy päinvastoin ilmi, että nimitystä "viljelijän" käytetään siinä kattamaan sisällöltään yhtenäinen käsite, joka tarkoittaa ainoastaan tämän artiklan mukaista poikkeusta hyödyntäviä viljelijöitä. Tästä seuraa, että tulkinta, jonka mukaan asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudennessa luetelmakohdassa käytetty nimitys "viljelijä" koskee kaikkia mahdollisia viljelijöitä, on oikeusvarmuuden periaatteen vastainen.

60 Asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohdan tulkinnan osalta riittää sen toteaminen, että koska mainittu asetus on soveltamisasetus, jossa täsmennetään asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädetyn poikkeuksen mahdollistavat edellytykset, sen säännöksillä ei missään tapauksessa voida asettaa viljelijöille laajempia velvollisuuksia kuin ne, jotka seuraavat asetuksesta N:o 2100/94.

61 Lisäksi asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 1 kohdassa täsmennetään, että asiaankuuluvista yksityiskohtaisista tiedoista, jotka viljelijän on toimitettava omistajalle, voidaan tehdä sopimus "haltijan ja kyseisen viljelijän" välillä. Näin ollen saman artiklan 2 kohdan ensimmäisellä virkkeellä, jossa säädetään, että jos tällaista sopimusta ei ole tehty tai sellaista ei sovelleta, "viljelijän" on toimitettava "haltijalle" tämän pyynnöstä selvitys asiaankuuluvista tiedoista, on katsottava tarkoitettavan — aivan samoin kuin 1 kohdallakin — haltijaa ja kyseistä viljelijää.

62 Tästä seuraa, ettei asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohtaa ja asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohtaa voida tulkita siten, että niissä annettaisiin haltijoille oikeus vaatia kaikilta viljelijöiltä, että ne toimittavat haltijoiden pyynnöstä kaikki asiaankuuluvat tiedot.

63 Kun otetaan huomioon toisaalta ne haltijan vaikeudet toteuttaa tiedonsaantioikeuttaan, jotka johtuvat siitä syystä, että — kuten kansallinen tuomioistuin on erityisesti täsmentänyt — kasvin tarkastelu ei mahdollista sen toteamista, onko kasvi tuotettu korjattua tuotetta käyttämällä vai hankkimalla siemeniä, ja toisaalta jalostajan ja viljelijän vastavuoroisten laillisten etujen turvaamisvelvollisuus, sellaisena kuin se käy ilmi asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdasta ja asetuksen N:o 1768/95 2 artiklasta, haltijalla on kuitenkin oltava oikeus pyytää tietoja viljelijältä heti, kun hänellä on viitteitä siitä, että viljelijä on käyttänyt tai aikoo käyttää asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädettyä poikkeusta.

64 Tätä tulkintaa vahvistaa asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 2 kohdan b alakohta, jonka mukaan viljelijän on toimitettava haltijalle tämän pyynnöstä selvitys asiaankuuluvista tiedoista, joihin kuuluvat tiedot siitä, onko viljelijä käyttänyt haltijan yhteen tai useampaan lajikkeeseen kuuluvaa korjattua tuotetta viljelyyn. Tällainen viljelijän tiedonanto on nimittäin tarpeellinen silloin, kun haltijalla on ainoastaan viitteitä siitä, että viljelijä on käyttänyt tai aikoo käyttää asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdassa säädettyä poikkeusta.

65 Tältä osin haltijan suojatun kasvilajikkeen lisäysaineiston hankkimista on pidettävä tällaisena viitteenä, kuten Schulin ja komissio ovat korostaneet.

66 Vastoin STV:n esittämää pitäisi haltijalle nimittäin olla mahdollista järjestää toimintansa siten, että hänellä on käytettävissään niiden viljelijöiden nimi ja osoite, jotka ostavat hänen suojattujen kasvilajikkeidensa lisäysaineistoa, riippumatta haltijan ja viljelijän välisen kauppaketjun pituudesta.

67 Tämä käy ilmi erityisesti asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 5 kohdan kolmannesta luetelmakohdasta, jossa annetaan haltijalle mahdollisuus lähettää kysely viljelijöille haltijan lajikkeiden luvanvaraisen lisäysaineiston toimittajien välityksellä, sekä mainitun asetuksen 8 artiklan 6 kohdasta, jossa säädetään, että toimittajille voidaan antaa lupa välittää vaadittavat tiedot haltijalle. Näissä kahdessa säännöksessä edellytetään välttämättä, että haltija tuntee jälleenmyyjänsä.

68 Lisäksi haltija voi asetuksen N:o 2100/94 13 artiklan 2 kohdan toisen alakohdan perusteella velvoittaa toimittajansa rekisteröimään niiden viljelijöiden nimen ja osoitteen, jotka ostavat hänen kasvilajikkeidensa lisäysaineistoa.

69 Tältä osin on korostettava, että ensimmäiseen tietopyyntöön liittyvästä asetuksen N:o 1768/95 8 artiklan 3 kohdan toisesta alakohdasta käy ilmi, että yhteisön lainsäätäjä on katsonut, että haltijan on mahdollista huolehtia siitä, että viljelijä saa lajikkeiden lisäysaineistoa hankkiessaan tai sitä aikaisemmin tiedon kyseisen aineiston käyttöön liittyvistä edellytyksistä.

70 STV on lisäksi korostanut, että laajan tiedonsaantioikeuden puuttuminen avaisi mahdollisuuden väärinkäyttöön, koska tässä tapauksessa kaikki viljelijät voisivat

viljellä suojattuja lajikkeita ilman, että niiden olisi suoritettava vastikkeena palkkio. Tältä osin riittää sen toteaminen, että pienviljelijöitä lukuun ottamatta kaikilla asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohdan mukaista poikkeusta hyödyntävillä viljelijöillä on velvollisuus maksaa haltijalle kohtuullinen palkkio, ja haltija voi järjestämällä toimintansa asianmukaisesti saada viitteitä siitä, että viljelijä on hyödyntänyt tai aikoo hyödyntää tätä poikkeusta, ja näin saada viljelijältä asiaankuuluvat tiedot.

71 Viljelijä, joka ei maksa haltijalle kohtuullista palkkiota, kun hän käyttää suojatun lajikkeen lisäysaineiston viljelystä saatua korjattua tuotetta, ei voi missään tapauksessa vedota asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 1 kohtaan ja hänen on näin ollen katsottava suorittavan ilman lupaa yhden kyseisen asetuksen 13 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista toimista. Saman asetuksen 94 artiklasta käy ilmi, että haltija voi näin ollen ryhtyä oikeustoimiin kyseistä viljelijää vastaan tuoteväärennöksen lopettamiseksi, kohtuullisen korvauksen maksamiseksi tai näiden kummankin tavoitteen saavuttamiseksi. Jos kyseessä on tahallinen tai tuottamuksellinen toiminta, viljelijä on lisäksi velvollinen korvaamaan haltijan kärsimän vahingon.

72 Kaiken edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja neuvoston asetuksen N:o 1768/95 8 artiklaa ei voida tulkita siten, että niissä annetaan kasvinjalostajanoikeuden haltijalle oikeus vaatia mainittujen säännösten mukaisia tietoja viljelijältä, kun haltijalla ei ole mitään viitteitä siitä, että viljelijä on käyttänyt tai aikoo käyttää avomaalla omalla tilallaan lisäystarkoituksiin korjattua tuotetta, jonka hän on saanut viljelemällä omalla tilallaan sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, johon kohdistuu kyseinen oikeus ja joka kuuluu yhteen asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdassa luetelluista viljelykasvilajeista.

Oikeudenkäyntikulut

73 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Oberlandesgericht Frankfurt am Mainin 1.8.2000 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista 27 päivänä heinäkuuta 1994 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdan kuudetta luetelmakohtaa ja yhteisön kasvinjalostajanoikeuksista annetun neuvoston asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 3 kohdassa säädetyn maataloutta koskevan vapautuk-

sen soveltamista koskevista säännöistä 24 päivänä heinäkuuta 1995 annetun komission asetuksen (EY) N:o 1768/95 8 artiklaa ei voida tulkita siten, että niissä annetaan kasvinjalostajanoikeuden haltijalle oikeus vaatia mainittujen säännösten mukaisia tietoja viljelijältä, kun haltijalla ei ole mitään viitteitä siitä, että viljelijä on käyttänyt tai aikoo käyttää avomaalla omalla tilallaan lisäystarkoituksiin korjattua tuotetta, jonka hän on saanut viljelemällä omalla tilallaan sellaisen lajikkeen, muun kuin hybridilajikkeen tai synteettisen lajikkeen, lisäysaineistoa, johon kohdistuu kyseinen oikeus ja joka kuuluu yhteen asetuksen N:o 2100/94 14 artiklan 2 kohdassa luetelluista viljelykasvilajeista.

Wathelet Timmermans Edward

von Bahr Rosas

Julistettiin Luxemburgissa 10 päivänä huhtikuuta 2003.

R. Grass — kirjaaja

M. Wathelet — viidennen jaoston puheenjohtaja